

nâhüsrev'i (Adudüddeve) halef olarak tayin ettikten sonra 16 Cemâziyelevvel 338'de (11 Kasım 949) Şiraz'da vefat etti, 339 (950) yılında öldüğü de rivayet edilir.

Büveyhîler, kuruluş şartlarının bir sonucu olarak adem-i merkezîyetçi bir yapı özelliği göstermekle beraber İmâdüddevle Ali, gerek en büyüklere olması gerekse hânedanın başarısında önemli paya sahip bulunması sebebiyle diğer kardeşleri tarafından Büveyhî Devleti'nin başkanı olarak kabul edilmiştir. Başarılı bir kumandan, fırsatları iyi değerlendiren bir devlet adamı olan İmâdüddevle'nin şahsiyeti hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamakta, sadece bir hıristiyan olan Ebû Saïd İsrâîl b. Mûsâ'yı kâtipliğe (vezir) tayin ettiği, Fars'taki iktidarının ilk günlerinde askerlerin maaşlarını ödemekte çaresiz kalınca tesadüfen bölgenin eski idarecilerine ait hazineleri bulup ortaya çıkardığı kaydedilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hamza el-İsfahânî, *Târîhu sinî mülûkî'l-arz ve'l-enbiyâ*, Beyrut, ts. (Dâru mektebeti'l-hayât), s. 183; Ebû İshak es-Sâbî, *el-Müntezze' min Kî-tâbî'l-Tâcî* (nşr. Muhammed Hüseyin ez-Zübeydî), Bağdad 1397/1977, s. 35, 54, 58-65; Ebû Ali et-Tenühî, *Nişvârü'l-muḥâdara* (nşr. D. S. Margoliouth), Mısır, ts., s. 156, 157; İbn Miskeveyh, *Tecâribü'l-ümem* (nşr. H. F. Amedroz), Mısır 1332/1914, I, 275-276, 277-284, 295-305, 310, 315, 352-356, 373, 377-383; II, 8, 84-85, 121-122; Hilâl b. Muhassin es-Sâbî, *Rusûmü dâri'l-ḥilâfe* (nşr. Mîhâil Avvâd), Beyrut 1406/1986, s. 13; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntaẓam*, VI, 268-271, 365; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, VIII, 81, 105, 189-197, 227, 275, 285, 298, 312, 324-326, 340, 390, 449-450, 482-483; İbn Hallikân, *Ve-feyât*, III, 399-400; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-ereb*, XXVI, 166-175; Mafizullah Kabir, *The Buwayhid Dynasty of Baghdad (334/946-447/1055)*, Calcutta 1964, s. 4, 6, 11, 42, 114, 136, 193, 202; H. Busse, *Chalif und Grosskönig: Die Buyiden im Iraq (945-1055)*, Beirut 1969, s. 18, 30, 219, 346, 372, 463; a.mlf., "Iran Under the Buyids", *ChIr.*, IV, 250-261; W. Madelung, "The Assumption of the Title Shâhânsâh by the Buyids", *JNES*, XXVIII (1969), s. 89-92; K. V. Zetterstéen, "İmâdüddevle", *IA*, V/2, s. 978; Cl. Cahen, "İmad al-Dawla", *EP* (İng.), III, 1157.

AHMET GÜNER

İMÂDÜDDİN el-HAMZÎ

(عمادالدين الحمزى)

Ebû Mûsâ İmâdüddîn İdrîs
b. Ali b. Abdillâh el-Hasenî el-Hamzî
(ö. 714/1314)

Yemenli Zeydî tarihçi.

San'a'da doğdu. Hz. Hasan soyuna mensuptur. Devrinde temayüz ederek Resûlî Hükümdarı el-Melikü'l-Müeyyed Dâvûd'un takdir ve himayesine mazhar

oldu ve tablhâne emîrleri arasına girdi. Bir süre sonra Mekke yakınlarında küçük bir kasaba olan Kahme'ye emîr tayin edildi (699/1300). Aynı yıl hac emirliği yapan İmâdüddin Yemen'in ileri gelen devlet adamları arasında yer aldı.

Güzel ahlâkı, değişik iklimlerde geniş bilgisiyle tanınan İmâdüddin Zeydiyye mezhebine mensuptu. Bu özelliklerinden dolayı Zeydî imamlığına aday gösterilmiştir. İmâdüddin, İzzeddin İbnü'l-Esîr'in eseri *el-Kâmil*'in bir özeti mahiyetindeki *Kenzü'l-aḥbâr (aḥyâr) fî ma'rifeti's-siyer ve'l-aḥbâr* adlı dört ciltlik kitabı ile ün yaptı. Eserin sonuna 713 (1313) yılına kadar Mısır, Suriye ve Irak'ta, 714 (1314) yılına kadar da Yemen'de cereyan eden olayları eklemiştir. Kitabın ilk cildi Hz. Peygamber'in sîreti ve Hulefâ-yi Râşidîn, II. cildi Emevîler, III. cildi Abbâsîler dönemiyle Suriye'de hüküm süren devletler, Fâtîmler, Karmatîler ve Haçlılar'la yapılan savaşlara ayrılmıştır. Bu cildin sonunda Yemen'le ilgili bilgiler vermeye başlayan İmâdüddin son ciltte sadece Yemen'e dair konuları ele almış, ayrıca Zeydî imamlarının ve ileri gelenlerinin biyografilerine geniş yer vermiştir. Bu sebeple *Kenzü'l-aḥbâr* Zeydiyye mezhebi ve Yemen tarihi için önemli bir kaynaktır (yazma nüshaları için bk. Eymen Fuâd Seyyid, s. 139). Eseri Abbas er-Resûlî *Nüzhetü'l-ebşâr fi'l-ḥiştâri Kenzi'l-aḥbâr* adıyla özetlemiştir (a.g.e., a.y).

BİBLİYOGRAFYA :

Ali b. Hasan el-Hazrecî, *el-Uḫûdü'l-ü'lü'yye* (nşr. M. Besyûnî Asel), Kahire 1329/1911, I, 324-325, 410; İbn Hacer, *ed-Dürerü'l-kâmine*, I, 345-346; Yahyâ b. Hüseyin es-San'ânî, *Gâyetü'l-emânî fî aḥbârî'l-kuḫri'l-Yemânî* (nşr. Saïd Abdülfettâh Âşûr), Kahire 1388/1968, s. 491-492; Brockelmann, *GAL*, II, 234; Eymen Fuâd Seyyid, *Meşâdiru târihi'l-Yemen fi'l-aşri'l-İslâmî*, Kahire 1974, s. 138-139.

OSMAN ÇETİN

İMÂDÜDDİN el-İSFAHÂNÎ

(عمادالدين الإصفهانی)

Ebû Abdillâh İmâdüddîn Muhammed
b. Safiyyiddîn Muhammed
b. Hâmid el-Kâtib el-İsfahânî
(ö. 597/1201)

Edip ve tarihçi.

2 Cemâziyelâhîr 519'da (6 Temmuz 1125) İsfahan'da doğdu. İsfahanlı tanınmış bir aileye mensuptur. Amcası Azîzüddin el-Müstevfî vezir, babası Safiyyüddin Muhammed ise kâtipti. İsfahan, Bağdat, Rey, Kâşân'da çeşitli medreselerde öğrenim

gören İmâdüddin 534 (1139) yılında ailesiyle beraber Bağdat'a gitti. Nizâmîye Medresesi'nde Ebû'l-Kâsım İbnü'l-Husayn, Ebû Abdullah el-Furâvî, Cemâleddin İbnü'l-Uhuvve eş-Şeybânî, İbnü'l-Bennâ el-Bağdâdî, Ebû'l-Berekât en-Nisâbü'rî el-Bağdâdî, Ebû'l-Fütüh el-İsferâinî, İbnü'r-Rezzâz el-Bağdâdî gibi âlimlerden fıkıh, hadis, gramer, lugat ve edebiyat dersleri aldı. 542'de (1148) Musul'a yaptığı kısa bir seyahatten sonra 543 (1149) yılında İsfahan'a döndü ve ileride yazacağı eserler için malzeme topladı. 549 (1154) yılında tekrar Bağdat'a giden İmâdüddin, 552'de (1157) Abbâsî Veziri Ebû'l-Muzaffer İbn Hübeyre tarafından Vâsit şehri nâibliğine tayin edildi. 556'da (1161) Basra nâibi oldu. 558-560 (1163-1165) yılları arasında Bağdat'ta Dîvânü'l-hilâfe'de görev yaptı.

13 Cemâziyelevvel 560'ta (28 Mart 1165) Ebû'l-Muzaffer İbn Hübeyre'nin öldürülmesi üzerine takibata uğrayıp hapsedilenler arasında bulunan İmâdüddin, bir ay kadar sonra serbest bırakıldı. Bu sırada Nüreddin Mahmud Zengî'nin âlimlere değer verdiğini öğrenince Dimaşk'a gitmeye karar verdi. Şâban 562'de (Haziran 1167) Dimaşk'a ulaştı ve el-Medresetü'n-Nüriyye'de ders vermeye başladı. 562 (1167) yılı sonlarına doğru Nüreddin Mahmud Zengî ile tanıştı ve divanda önemli bir göreve tayin edildi. Bu görevi sırasında Selâhaddîn-i Eyyübî ve diğer önemli kişilerle görüşme imkânı buldu. 564 (1169) sonlarında üçüncü Mısır seferi hazırlıklarında görev aldı. Aynı yıl Nüreddin tarafından Ahlat Hükümdarı Zahirüddin Sökmen'e gönderildi. Ardından Dîvân-ı İnşâ'nın başkanlığına getirildi. Çeşitli yerlere gönderilen önemli mektupları ve evrakı kaleme aldı. 566'da (1170) Musul'un temliknâmesini götürmesi için Abbâsî Halifesi Müstencid-Bilâlâh'a elçi olarak görevlendirildi. 568 yılı başlarında (1172 yılı ortaları) divan müşrifliğine (müfettişlik) tayin edildi.

İmâdüddin, Nüreddin Mahmud ölünce 11 Şevval 566'da (17 Haziran 1171) kâtiplik dışındaki görevlerinden azledildi. Aynı yılın sonlarında Halep'e gitti. 570 yılı başlarında (Ağustos 1174) Bağdat'a dönmek üzere Musul'a hareket etti. Musul Atabegi II. Seyfeddin Gazi'nin kendisine teklif ettiği görevi kabul etmedi. Selâhaddîn-i Eyyübî'nin Mısır'dan Şam'a geldiğini öğrenince Bağdat'a gitmekten vazgeçip onun hizmetine girmeye karar verdi. Dimaşk'a dönerek eski medresesinin mütevelliliğini geri aldı. Daha sonra Humus-